

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חומם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"ז ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 886

מסכת קידושין ס"ה - ע"א ♦ כלים כ"ז, ז' - כ"ז, י"א

בס"ד, ז' אייר תשע"ו

השבוע בגליון

- ♦ "ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות" - במה?
- ♦ מלאצר יהודי במסעדה נכרית
- ♦ מקור האיסור לשתות יין נכרים
- ♦ תליית כביסה על מעקה הגג

♦ השתתפות ב"טענקס גיווינג"-חג ההודיה האמריקני

- ♦ עזרה לנישואי הבן והבת
- ♦ סיוע כלכלי לבנים
- ♦ "לעקוף" אח גדול
- ♦ מחלוקת במציאות, הכיצד?

דבר העורך

לסגור את בית המרזח

אצבעותיו התמקמו במיומנות על ברו החבית המעוקל. "ככה. ימינה, למטה, ולסובב בעדינות עד הסוף. את הכוס יש להטות על צדה, כדי שהמשקה יפגע בדופן ויתפזר לצדדים. ככה הם אוהבים אותו." את הסברו המדויק בלעו שתי עיניים שחורות של ילד תאב-ידע, אשר השתוקק לדעת הכל על הכל. בעוד הילד מתבונן בידיו המזדרזות רצוא ושוב מן החבית אל הדלפק, נזכר המוזג באירוע זהה שהתרחש באותו מקום לפני ארבעים שנה. הוא ואבא שלו. הוא עמד ליד אביו וספג בסקרנות את הסברו של אביו על הברז המעוקל. אביו גם הוסיף בקריצה, כי המשקה הקולח על דפנות הכוס מנקה שאריות שלא מורקו... בעודו נזכר בחווייה הנושנה, החליט: היה לא תהיה! הוא לא יניח את ידו לכך שבבוא היום בנו יסביר לבנו-נכדו, איך למוזג במיומנות משקה חריף לאיכרים מבוסמים. היה לא תהיה.

בית המרזח עמד על תלו כבר מאה ושישים שנים, וניהולו עבר מדור לדור. הוא זוכר במעורפל שמועה שעברה במשפחה בלחש, כי לפני כמאה ושלושים שנים התפצלה המשפחה בעקבות מחלוקת מרה על ירושת בית המרזח, אך מאז ואילך היה בית המרזח עובר בירושה בהשקט ובשלווה, בעקבות תקנת אחד האבות המייסדים' כי רק בן שיסייע במלאכה מילדותו יזכה בירושה בבוא היום. בנו השלישי כבר החל לסייע לו, ואפילו פיתח שיטה לניקוי שני שולחנות בו-זמנית. יורש העצר החל

דף ט/ב/ה הכא במאי עסקין דשויתיה שליח

עזרה לנישואי הבן והבת

הגמרא במסכת כתובות (נב/ב) לומדת מן הפסוק (ירמיהו כט/ו): "וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים", כי חובתו של האב להשיא את בניו ובנותיו. מאחר שאין דרכה של האשה לחזר אחר בעלה, על האב להעמיד נדוניה לרשות בתו, כדי שירבו עליה הקופצים (קידושין ל/ב ובר"ן שם, כתובות נב/ב).

סיוע כלכלי לבנים: פעמים שעל האב להעניק סיוע כספי גם לבנו, כגון, לקניית מתנות במקומות בהם נהוג שהחתן שולח מתנות לכלה לפני החתונה (מהרי"ט יו"ד סימן כ"ז).

והנה, מסוגייתנו מוכח, לכאורה, כי המצווה המוטלת על אב לסייע לבנותיו להנשא, מתייחסת לבנותיו הקטנות בלבד, אך משבגרו בנותיו אין הוא מחוייב לסייע להן ולהעמיד לרשותן נדוניה. שהנה, משנתנו עוסקת בבת גדולה, אשר מינתה את אביה לשליח שיקבל עבורה קידושין מאדם שייראה בעיניו כראוי להיות בעלה. בפועל, כאשר האב ערך את מעשה הקידושין, הוא לא פירש כי הוא מתכוון לבתו הגדולה, אלא אמר לבעל: "קדש את בתי". המשנה אומרת, שמאחר שמדברי האב אין אנו יודעים אם התכוון לקדש את בתו הקטנה או את בתו הגדולה, אמדו חז"ל בדעתו שהתכוון לקדש את בתו הקטנה. בטעם הדבר מבארת הגמרא, כי ברור שתחילה אדם משתדל לקיים את המצוות המוטלות עליו, והרי מצווה על אב להשיא את בתו הקטנה. הרי לנו, כי האב אינו מצווה להשיא את בתו הגדולה, כי אם את בתו הקטנה בלבד!

אולם, בספר עזר מקודש (סימן א') מבאר, כי וודאי שמצווה על האב להשיא גם את בתו הגדולה, אלא שחז"ל אמדו, שדעתו לקדש את בתו הקטנה מאחר שאין באפשרותה להנשא בעצמה, שהרי אין בכוחה לקבל קידושין בעודה קטנה אלא על ידי אביה, לעומת אחותה הגדולה היכולה להנשא בעצמה, גם ללא האב.

"לעקוף" אח גדול: הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה אהע"ז חלק ב' סימן א') מוכיח מסוגייתנו, כי אח או אחות צעירים אינם זקוקים להמתין עד שאחיהם ואחותיהם הגדולים ינשאו. שכן, מאחר שסוגייתנו אומדת את דעתו של האב וקובעת כי כוונתו להשיא את בתו הקטנה, מוכח שאין בכך כל איסור, שאם לא כן, כיצד זה מכריעה הגמרא באופן מוחלט שהאב התכוון להשיא את בתו הקטנה לפני אחותה הגדולה, שעדיין לא נישאה!?

צעילוי נשמת

מרת **בילא** ע"ה
ב"ר רפאל ז"ל
נלב"ע ז' אייר תשע"ג
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה

צעילוי נשמת

ר' **בנימין (בענו) צאודרר** ז"ל
ב"ר יונה הל"ד נלב"ע י"ב באייר תשס"ב
ומרת **מינה צאודרר** ע"ה
ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשס"ב
תנצב"ה
הונצחו ע"י משפ' גוטמן שיחיו - פ"ת

צעילוי נשמת

הר"ר **חיים זאב מובשובסקי** ז"ל
ב"ר רפאל משה ז"ל
נלב"ע ט' באייר תשמ"ה
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **פרחיה גור** ע"ה ב"ר דוד זיכר ז"ל
נלב"ע י"ב באייר תשס"ט **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

דף סו/ב הנני נותן לו את בריתי שלום

מחלוקת במציאות, הכיצד?

פעמים רבות אנו לומדים בתלמוד על מחלוקת אשר במבט ראשון נראית תמוהה, מאחר שהיא נסובה על אודות מציאות מסויימת, וקשה להבין כיצד נחלקו תנאים או אמוראים בדבר מעין זה. דוגמה לכך היא המחלוקת המובאת במסכת חולין (ק/ב), אם טעמו של גיד הנשה הוא כטעם בשר אם לאו. לכאורה, אפשר לעמוד על טעמו המדוייק של גיד הנשה בנקל, על ידי האכלת גיד הנשה לנכרים אחדים, ולבקש את חוות דעתם על אודות טעמו. סברה עתיקה הנאמרת בבתי המדרשות זה דורות רבים, מבארת, כי לכל ברור שטעמו של גיד הנשה **דומה** לטעם הבשר, אך אינו **זהה** לטעם הבשר. על עובדה זו לא היתה כל מחלוקת. אלא שהתנאים נחלקו כיצד יש להגדיר טעם כגון זה, שבחלקו הוא דומה לטעם בשר ובחלקו אינו דומה לו.

בסוגייתנו אנו נתקלים במחלוקת הנראית תמוהה בעליל. הגמרא מביאה מחלוקת לגבי אופן כתיבת האות "ואו" של המילה **שלום** בפסוק (במדבר כה/יב) "הנני נותן לו את בריתי שלום". יש הסוברים, כי אות זו היא "קטיעא", כלומר: אין כותבים אותה בשלמותה כשאר אותיות "ואו" שבתורה, אלא יש לכתוב "ואו" מקוטעת. אולם לדעת אחרים אות זו נכתבת בשלמותה. הלומד מחלוקת זו ומנסה להבניה, נתקל לכאורה בחומה בצורה. כלום אין האמוראים יודעים כיצד נכתבה אות זו בספר התורה? יוצאו נא ספר תורה מארון הקודש, יתבוננו בו, וידעו אל נכון כיצד יש לכתבה?

היו שניסו לפתור שאלה זו בדרכים שונות (עיין אבי עזרי הלכות ספר תורה). אולם, הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל (שם) העלה רעיון נפלא, לפיו שאלה זו נופלת מאליה. לדבריו, יתכן שברור היה לכל כי גם האות "ואו" שבמילה "שלום" נכתבת בשלמותה, כשאר חברותיה בתורה. אלא שנחלקו אמוראים, אם גם כאשר אות זו תיכתב באופן קטוע ולא מושלם, היא פסולה ויש לתקנה, או שמא שונה "ואו" זו מכל אותיות "ואו" שבתורה, ואף אם יכתבוה באופן קטוע, עדיין תחשב כשרה. לפיכך, אין להקשות מדוע לא התבוננו האמוראים בספר התורה, שכן, הכל הסכימו, כי בספר התורה כתובה אות זו בשלמותה, ומחלוקתם התמקדה במקרה שסופר יכתוב אותה באופן קטוע. מעניין לציין, כי קיימות **חמש** שיטות שונות לחלוטין להסבר המושג "ואו קטיעא": א. כותבים את האות "ואו" כעין האות "י". ב. כותבים "ואו" שלמה, ומגרדים קו ישר באמצעה. ג. כותבים "ואו" שלמה, ומגרדים קו דק מלוכסן **בתוך** מסגרת האות "ואו" שנותרת שלמה. ד. כותבים "ואו" קצרה מהרגיל. ה. כותבים "ואו" קצרה מהרגיל, ובתחתיתה מוסיפים קו קטן, ולמעשה הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל, כי נוקטים כשיטה זו (עיין רע"א מהדו"ק סימן ע"ה, תורה אור הובא ברע"א שם, ריטב"א בסוגייתנו, רדב"ז שו"ת או"ח יו"ד חלק ח' סימן קפ"א, רבינו בחיי בפירושו על התורה ובאבי עזרי שם).

דף סו/א והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו

השתתפות ב"טענקס גיווינג" - חג ההודיה האמריקני

מידי שנה, בשלהי חודש נובמבר, חוגגים אזרחי ארצות הברית של אמריקה את "חג ההודיה". רבים מהם אינם יודעים את מקור החגיגה, אך הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל נאלץ לירד ל"שרשי" ה"חג", כדי לענות תשובה ליהודים שביקשו לדעת אם הם רשאים להשתתף במסיבות אלו.

כמאה וחמישים שנה טרם הכרזת העצמאות של ארצות הברית [1624 למניינם], החלו לזרום מהגרים רבים אל יבשת אמריקה שהתיישבו בעיר פלימות. ביום מן הימים קבוצה מצומצמת של מתיישבים נקלעה למצוקת רעב ממנה הם ניצלו בעזרת שני אינדיאנים תושבי המקום מאז ומקדם, שלימדו אותם כיצד להפיק מזון מן האדמה. המהגרים שביקשו להודות למיטיביהם האינדיאנים על שהצילו את חייהם, הזמינום לסעודת הודיה, אך המארחים נבוכו כאשר האינדיאנים הופיעו לסעודה בהרכב מלא, ולא היה להם די מזון להשביע את כל החוגגים. לפתע נראתה מרחוק להקת תרנגולי הודו בריאים ומפוטמים, שהפכה עד מהרה לסעודה דשנה ומשביעה לרווחת כל המוזמנים. לזכר אותו מאורע חוקקו האמריקנים חוק מיוחד, לפיו, יום החמישי האחרון בחודש נובמבר נקבע כיום הודיה לאומי. ביום זה עורכים אזרחי ארצות הברית מסיבות בהן מוגש כמובן, "אינדיק", הלא הוא תרנגול הודו.

חגם של האמריקאים אינו קשור, איפוא, לדת כל שהיא, אלא הוא חג לאומי בלבד, ולפיכך שאלו יהודים האם יש איסור להשתתף במסיבה זו. בעל אגרות משה שבפניו הובאה השאלה, הביא בתחילת תשובתו (שו"ת, יו"ד חלק ד' סימן י"ב) את דברי סוגייתנו האומרת, כי ינאי המלך כבש שישים ערים ולאחר מכן ערך סעודת הודיה לקב"ה, בה השתתפו חכמי ישראל. לכאורה ניתן להוכיח מכך כי אין מניעה להשתתף במסיבות הודיה מסוג זה.

אולם, הגר"מ פיינשטיין זצ"ל מבאר, כי יש להבדיל בין עריכת סעודת הודיה לקב"ה לאחר נס או הצלה שאירעה לאדם, לבין קביעת חג לדורות. שכן, ברור כי בני משפחה או בני עיר שנעשה להם נס, רשאים לקבוע לדורות את יום ההצלה כיום שמחה והודיה לקב"ה, ולציון הנס הם גם

מסתמן בהירות ואותו זה הפחיד. אדי אלוהול, איכרים בגילופין, צעקות וסביאה - מדוע יעביר את כל אלה לדורות הבאים? היה לא תהיה.

לא קלה היתה ההחלטה. מודעה קטנה בבית המרוח בישרה כי בעל המקום מעוניין לפגוש את כל באי המקום על כוסית. בקול רועד הוא בישר להם כי המקום שממנו יצאו לשנת הליל ואליו שבו מעבודתם - נסגר! הוא הטביע את נרגנותם בגלי משקה, וקיווה לטוב.

השכם בבוקר נשמעה הדפיקה הראשונה, "רק כוסית אחת". הוא הציץ בישיש שהיה זה שנים מ'עשרה ראשונים' בבית המרזח, ורחמינו גאו. כוסית אחת בלבד, ותו לא. הישיש הניח בנקישה את הכוסית הריקה, ועיניו הביעו תחינה מהולה בתקווה - עוד כוסית. הרביעי שהופיע באותו יום כבר התלונן: גם לשלם וגם לעמוד בחוץ כעני בפתח? פתח את הדלת, נשב רגע ונלך.

יום רדף יום, בית המרוח שב והמה כמימים ימימה, ונדמה היה לו כי צוואתו של הסבא רבא היא בגדר תקנה שאי אפשר לבטלה, גזירה היא מלפניו כי עד ביאת המשיח, דור אחר דור ילגימו מבוסמים. **השלט** מאיר העיניים "סגור!" רק הגביר את תאוותם של בני המקום. דווקא אשתו ירדה לעומקו של עניין: "אם לא תעבור מכאן - לא יעזור כלום. הם ידפקו, אתה מכיר אותם; אתה תפתח, אתה מכיר אותך; הם ישתו, אתה מכיר אותם; אתה תדרוש תשלום, אתה מכיר אותך; והם יחזרו למחרת, אתה מכיר אותם; ואתה תפתח, אתה מכיר אותך. פשוט נעבור והדלת תשאר מוגפת". בית המרזח נסגר. הפעם לא היה צריך שלט. הוא פשוט היה סגור.

לכל אחד בית המרזח שלו וההחלטות שלו. היישום...

לומדי דף היומי וותיקים מספרים, כי לפני שקבעו עיתים לתורה לא פעם ולא פעמיים החליטו נחושות כי היה לא תהיה - שוב לא יעבור עליהם יום בלא תורה. אך אם לא מימשו מיד את החלטתם, היא התממסה ונמוגה בערפילי החיים. את זכותם כקובעי עיתים לתורה הם הצליחו לרכוש לאחר שעשו מעשה: הלכו לבית הכנסת והצטרפו לשיעור, או-אז נתקבעה החלטתם בקרבם ושלט זוהר הונף מעליהם: "לומדי!".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. ספק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף סו/א תינח תורה שבכתב תורה שבעל פה מאי **גם כיום יש צורך ברב**

כתב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל: שמו תאמר שבזמננו, שהתורה לכתוב גם תורה שבעל פה, עתה צדקו דברי אלעזר בן פועירה, שהתורה שבכתב ושבעל פה, מונחת בקרן זוית וכל הרוצה יטול...

אין הדבר כן! גם בזמננו האומר כן הוא צדוקי ואפיקורס, כי לולי מרביצי התורה היודעים להבין תורה שבעל פה, אין להבין בה דבר! (אגרות משה ט/ד/ט).

דף סו/ב ויו דשלום קטיעה היא

להגביל את האותיות האחרות

מספרים:

פעם הובאה שאלה לפני הרבי מצאנז על אודות האות "ואו" במילה שלוש שלא היתה שונה מהרגיל. לא רצו לקטוע את האות הקיימת שכן הרי זו כמחיקתה. קם והציע: הגדילו את שאר האותיות ונמצאת ה' קטנה מהאחרות...

דף ע"א אליהו כופתו

מאימתי היה אליהו?

כתב רש"י שאין זה אליהו הנביא, שאם כן מי כפת לפני שנוולד אליהו הנביא?

אולם החיד"א כותב שמצא בספרי המקובלים שאלהיה היה ממלאכי מרום שגזר עליו הקב"ה שירד לעולם הזה ויחזור בסערה. נמצא שאלהיה היה מאז ומעולם! (פתח עיניים, בבא בתרא קט/ב).

דף ע"ב כל כל הפוסל פסול

הפוסל פוסל והזכאי מזכה

כל אדם חוצב את הסתכלותו על אחרים מתוכיו הוא. מפסוליו שלו הוא דן פסולי אחרים.

לכן אמרו "הוי דן את חברך לכף זכות". הוי דן, ולא בציווי דון. אי אפשר לצוות לדון, כי אם הוא אינו בר-מעלה אי אפשר לו להרהר במעלות אחרים. הציווי הוא רק ראה שיהיו כך מידות טובות של ידיהן תוכל לדון אחרים לזכות... (זאת זכרון, בלק).

דף ע"א משפחת בית הצריפה

להציל את הסובל

כה כותב המהרש"ל (שו"ת סימן י"ב):

דבר מעניין הוא: משפחה אחת קירב בן ציון בזרוע, ומשפחה אחת ריחק בזרוע. זו שקירבה אין מפורשת בגמרא, אולם זו שריחקה נזכרת - 'משפחת בית הצריפה' מדוע?
חז"ל נהירו מלשון הרע ולא רצו לגלות פגם משפחה.

רשאים לתקן להם ולבניהם אחריהם לעשות יום זה כיום הפורים (מגן אברהם או"ח סימן תרפ"ו ס"ק ה'). לעומת זאת אסור לקבוע חג חדש שיצויין בכל שנה על ידי האומה כולה, כפי שמפרש הרמב"ן על הפסוק (דברים ז/ב) "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם", שאסור להוסיף חגים חדשים. על כן פסק בעל אגרות משה, כי אין להשתתף במסיבות אלו באופן קבוע, כדי שהדבר לא ייחשב כקביעת חגים חדשים.

לבסוף אף הכריע הגאון, כי גם מהשתתפות חז-פעמית במסיבות אלו ראוי להמנע, מאחר שלדעתו חג מעין זה נכלל בדברי הרמ"א (יו"ד סימן קע"ח סעיף א') שכתב, כי השתתפות במנהגי הגויים שאין להם סיבה מוצדקת, כלולה באיסור ההליכה בדרכי האמורי, והעובדה שאומה שלמה חוגגת את הצלתם של מספר אנשים לפני מאות שנים, אף על פי שהקמתה של ארצות הברית לא היתה תלויה בהם, אינה אלא מגוכחת. גיחוך זה בולט על רקע העובדה שבכל יום ישנם מספר רב של מקרים מצערים וכן של שמחה והצלחה, שאין מציינים אותם כלל. מנהגם הוא, איפוא, מנהג שטות שאין להשתתף בו.

דף ס"א וארץ ישראל גבוה מכל הארצות

"ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות" - במה?

הגמרא בסוגייתנו דורשת מהפסוק (דברים יז/ח): "וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה'", ומהפסוק (ירמיהו כג/ז): "אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים", שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, ובית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל. לכאורה, מלשון הגמרא נראה, שאכן כוונתה היא שארץ ישראל גבוהה פיזית מכל הארצות. בעל ים של שלמה (בסוגייתנו פרק ד' סימן א') אף מסיק מכך, כי אדם שעמד בארץ ישראל ואמר "אני נודר שאעלה לחוף לארץ", הרי זה נודר לשווא, שהרי אי אפשר לעלות מארץ ישראל למקום אחר, כיון שעל פני כדור הארץ אין מקום גבוה מארץ ישראל.

אלא שרבים הם הסוברים כי לא יתכן לפרש את דברי גמרתנו כפשוטם. הטיב להטעים זאת בעל חתם סופר (שו"ת חלק ב' יו"ד סימן רל"ד), שכתב: "ועוד, שהאמת אינו כן והוא מבואר לבקי קצת במפת העולם... והנה העולם עגול ככדור ובדבר כדורי לא שייך גבוה ונמוך ובכל מקום שעומד שם רואה שמים שעל ראשו גבוהים וסמוך לאופק נמוכים ככיפה והבא ממקום האופק נדמה לו כעולה מתחתית עומק בור ולא שייך גבוה ונמוך".

ואכן, מהר"ל מפראג (בספרו על חידושי האגדות שבש"ס, וכן בתפארת יוסף חגיגה ג/ב ד"ה איזהו) מפרש, שכוונת הגמרא היא למעלתה הרוחנית של ארץ ישראל, שהיא מעולה יותר מכל הארצות, ואין כוונת הגמרא לגובהה הפיזי.

מעניין לציין את פירושו של חתם סופר (שם) המבאר, שארץ ישראל קרויה "גבוהה מכל הארצות", משום שיצירת העולם התחילה מאבן השתייה (רש"י סנהדרין כו/ב ד"ה ושתייה), הממוקמת בהר הבית. נמצא, שעניי הכל נשואות לארץ ישראל ולהר הבית, וכל בן אנוש מביט אל המקום שממנו התחילה להיווצר האדמה עליה הוא עומד. על כן, כונו ארץ ישראל ובית המקדש כגבוהים ביותר, משום שעניי הכל נשואות אליהם.

דף ס"ב ויאמר התרשאתא להם אשר לא יאכלו

מלצר יהודי במסעדה נכרית

גמרתנו מצטטת את דברי נחמיה בן חכליה שכונה (עזרא ב/סג) "התרשאתא". תפקידו של נחמיה היה לשרת את המלך נבוכדנצר ולהגיש לפניו יין, ורש"י (ד"ה התרשאתא) מסביר על פי דברי הירושלמי, כי מתוקף תפקידו נאלץ נחמיה לטעום מעט מן היין שהוא הגיש למלך, כיון שנהלי הבטחון החמורים שהונהגו סביב המלך קבעו, כי מגיש השתייה ילגום ממנה בעצמו, ויוכיח בכך שאינו מנסה להרעיל את המלך. לצורך כך קיבל נחמיה היתר מחכמי ישראל לשתות את יין הנכרים, ועל שם כך הוא כונה "התר-שתא", כלומר: הותרה שתייה.

מקור האיסור לשתות יין נכרים: אמנם נבוכדנצר לא היה עובד עבודה זרה, ומשום כך אין יינו נחשב כיון נסך שאסור מן התורה (עבודה זרה כט/ב). אולם, חכמים נזקקו להתיר לנחמיה לשתות את יין המלך הנכרי, מאחר שבשעה שהוגלה דניאל לביתו של מלך בבל, הוא קיבל על עצמו שלא להתגאל ביינו של המלך - יין נכרי, אף אם היין לא התנסך לעבודה זרה (דניאל א/ח). תקנה זו חזרה ונשנתה לכלל ישראל על ידי תלמידי בית שמאי ובית הלל (שבת יז/ב), שגזרו כי אין לשתות יין נכרים, הן בבית הנכרי והן בבית ישראל (עיין בית יוסף יו"ד סימן קכ"ג אות א'). עיין עוד באנציקלופדיה תלמודית ערך יין של גויים עמ' של"ה).

יהודי שעסק לפרנסתו בעבודת מלצרות, שאל את הרדב"ז (שו"ת חלק ד' סימן כ"ב) אם הוא רשאי לשמש כמלצר במסעדת נכרים ולהגיש לפניו יין. הרדב"ז השיב, כי אמנם נחמיה בן חכליה הגיש יין לפני נבוכדנצר, אך אין ללמוד מכך, משום שלא עמדה בפניו ברירה אחרת שהרי אילו היה מנסה להמרות את פי המלך, היה מכניס את עצמו לסכנת חיים. אולם, אין ליהודי לעסוק

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות

ביממה

מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

הדף היומי

קידושין ס"ה-ע"א

ז'-י"ג אייר

במקצוע זה מרצונו החופשי, ואף יש לגעור בו ולמנוע ממנו פעילות זו. מלבד זאת, הוסיף הרדב"ז, כי אין זה ראוי לבן העם היהודי להציב את רגליו במסיבות של נכרים, כדי שלא יבוא ללמוד ממעשיהם. בעל קול אליהו (ש"ת, חלק ב' סימן כ"ז) מוסיף, כי כאשר מלצר מתעסק גם בחימום האוכל ובהכנתו, הוא עלול להכשל ב"טעימה" ולעבור על איסורי תורה.

דף ע/א פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא

תליית כביסה על מעקה הגג

סוגייתנו מספרת שרב נחמן, שהיה תלמיד חכם נשוא פנים ואב בית דין, הקפיד להדר ולבנות בעצמו את המעקה שלגג ביתו, כדי לקיים בעצמו את מצוות (דברים כב/ח) "ועשית מעקה לגגך".

אין לסמוך על הנס: בספר החינוך (מצווה תקמ"ו) מבאר את טעם המצווה, כי למרות ש"אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אף על פי כן צריך האדם לשמור עצמו מן המקרים הנהוגים בעולם, כי האל ברא עולמו ובנאו על יסודות עמודי הטבע, וגזר שתהיה האש שורפת והמים מכבים הלהבה, וכמו כן יחייב הטבע שאם תפול אבן גדולה על ראש איש שתרחץ את מוחו, או אם יפול האדם מראש הגג הגבוה לארץ שימות... ועל כן תצוונו התורה לשמור משכנותנו ומקומותינו לבל יקרנו מות בפשיעתנו ולא נסכן נפשותנו על סמך הנס".

מעקה הגג-תשמיש מצווה: לא נדון במאמר זה בפרטי מצווה זו, כיצד יש לקיימה ובאיזה אופן ראוי לבנות את המעקה, אך מעניין לגלות את התייחסותו של בעל הל"ק"ט (ענין חנוכה סימן קפ"ה) הכותב, כי המעקה הוא תשמיש מצווה ויש להזהר שלא לדרוס עליו, כפי שנזהרים בציצית, בלולב ובסוכה, מחמת היותם תשמישי קדושה. נמצאנו, איפוא, למדים, כי בניית המעקה אינה מניעת מכשול בלבד, אלא גם מצווה חיובית, ומאחר שמעשה המצווה, הלא הוא המעקה, משמש כל העת למטרה שלשמה הוא נבנה, הרי הוא כתשמיש מצווה שיש להמנע מלנהוג בו בבזיון.

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א (הובא בקונטרס הלכות שכנים תשובה ל"ו) ענה לשואליו, כי אין בתליית כביסה על מעקה הגג משום בזיון תשמיש המצווה, מאחר ששימוש ביתי בחפצים המשמשים למצווה אינו אסור. כהוכחה לדבריו הוא מביא את דברי הגמרא במסכת סוכה (י"ב) המספרת על מנימין, עבדו של רב אשי, שתלה את כתנתו הרטובה על הסוכה, ורב אשי גער בו משום החשש שמא אנשים יטעו לחשוב שמותר לסכך בדבר המקבל טומאה, אולם רב אשי לא גער בו בשל עצם השימוש בסוכה, שכן, שימוש רגיל אינו נחשב כבזיון.

אף שיש בדבר תועלת, להפריש מלהנשא להם, כיון שסכנה היתה, וגם לא יכלו להמנע מהמון להנשא מפני כוחו של בן ציון זה, לפיכך לא הזכירוהו בשם כלל.
אולם כאשר היתה משפחה כשרה שרוקה שלא כדת, על כך לא נשאו פנים, ומסרו נפשם למות כדי לגלות את הכשרה!...

צעילוי נשמת

הר"ר ישראל בן דוד ז"ל

בן הר"ר דוד צבי הכהן
נלב"ע י"ב באייר תשנ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י כלתו גב' שולמית לוקר תחי

מוקדש לעילוי נשמת

הר"ר משה אלתר ארדן ז"ל

ב"ר מיכאל ז"ל
נלב"ע י"א באייר תשמ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

מוקדש לעילוי נשמת

מרת ינטל רוזנצוייג-קוטנר ע"ה

ב"ר שמעון ומלכה ז"ל נלב"ע י"ב באייר תש"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

